

Pre zdravie vemena dojníc

Druhou prednáškou, ktorej vám približujeme zo seminára firmy VVS SK, bolo vystúpenie farmára a praktického veterinárneho lekára MVDr. Václava Osička. Dr. Osička sa venoval problematike zdravie vemena dojníc.

Protimastitídne protokoly

boli súčasťou prednášky MVDr. Václava Osička o praktických skúsenostiach manažéra farmy dojníc a praktického veterinárneho lekára. Základom je jasná deľba práce. Na prvom stupni sú dojiči, ktorí musia vykonávať konštantnú prácu podľa predpísaných zásad. Dôležité je, aby kontrolovali prvé streky mlieka, vyhľadávali klinické mastitídy. Dr. Osička zaviedol na svojej farme, ale aj na farmách, kde pôsobí ako veterinár systém sterilného odberu vzoriek dojičmi a založenia kultivácie v termoboxe priamo na farme. Zootechnici majú na starosti určenie stupňa závažnosti mastitídy (1 - cecky, 2 - vemeno, 3 - celý organizmus), po 12-, resp. 24-hodinovej kultivácii vzoriek odčíta jej výsledok, taktiež kontroluje „históriu“ dojnice, aplikuje liečbu a vykonáva evidenciu a diagnostiku liečby. Veterinár vytvára protokoly s a dozerá na ich dodržiavanie.

Pre chovateľa je podľa Dr. Osičku dôležité vedieť, či má dojnica vo vemene grampozitívne, alebo gramnegatívne baktérie. V prvom prípade nasadí antibiotickú liečbu s opätovnou kultiváciou vzorky 12, resp. 24 hodín po poslednej aplikácii antibiotík. V protokole sú určené lieky tzv. 1., 2. a 3. sledu. Prvý sled predstavuje preparát na báze novobiocínu, penicilínu, dihydrostreptomycínu a neomycínu. V druhom slede je to preparát na báze amoxicilínu. Tretí v poradí je preparát na báze lynkomycínu. Úlohou veterinára je v tejto schéme vyhodnocovanie účinnosti jednotlivých liečiv a následné upravenie protokolu, napr. v prípade niektorých patogénov vynechanie preparátu prvého sledu, a pod.

MVDr. Václav Osička.

Tento systém má podľa Dr. Osičku výhodu okrem cielenej liečby aj v eliminácii problematických cefalosporínov.

V prípade gramnegatívnych vzoriek závisí postup od stupňa mastitídy. V prípade 1. a 2. stupňa závažnosti sa antibiotiká nepodávajú (podobné je to, samozrejme, aj pri negatívnom náleze po kultivácii). Ak je štvrtka tvrdá a vylučuje mlieku podobnú tekutinu, intravenózne sa aplikuje analgetikum na báze flunixinu a postihnutá štvrtka sa natrie. Odporúča sa podať aj veľkoobjemový nálev (20-40 l roztoku do bachora), alebo infúziu 6 %-ného roztoku NaCl (3-4 l). Postihnutú štvrtku treba oddať čo najčastejšie, aby došlo k vyplaveniu toxínov z nej. V prípade zvýšenej teploty, resp. celkovo zlého zdravotného stavu dojnice sa odporúča aplikovať celkové antibiotikum na báze Marbofloxacínu. Ak však dojnica žerie, antibiotiká sa neodporúča podávať.

Čo chceme hodnotiť, musíme vedieť zmerať

Pri hodnotení problémov s vemnom treba poznať situáciu s počtom somatických buniek (PSB). Bazénová vzorka je v tomto prípade nepodstatná, treba sa orientovať podľa výsledkov kontroly mliekovej užitočnosti (KMÚ). Pri hodnotení stavu sa najčastejšie orientujeme podľa podielu dojníc s PSB vyšším ako 200 000/ml. Podiel dojníc s PSB nad 200 000/ml pri prvej KMÚ by mal byť do 1%. Nové infekcie (minulá KMÚ do 200 000/ml, aktuálna KMÚ nad 200 000/ml) by mali predstavovať maximálne 7 % a chronické

infekcie (opakovane nad 200 000 PSB/ml) by mali byť do 10 % z počtu dojených zvierat. Tie odporúča Dr. Osička riešiť ako posledné, pretože ich podľa neho „vyrieši“ až mäsiar. Ak je v stáde veľa infekcií po otelení, treba sa zaoberať zasušením a obdobím státia nasucho. Ak je v chove veľa nových infekcií, treba sa pozrieť na prácu dojičov (i na celkový stav dojárne), resp. na podmienky ustajnenia dojníc. Dr. Osička poukázal v tejto súvislosti na prípad chovu, v ktorom bol pomerne vysoký podiel výskytu nových mastitíd, pričom podiel výskytu chronických mastitíd bol relatívne nízky 3-10%). Tu bol zrejme problém v kvalite práce v dojárni, pretože dojnice sa dokázali „dať do poriadku“ do nasledujúceho termínu KMÚ. Za rýchlou regeneráciou sa dá vidieť aj veľká „pohoda“ dojníc.

V prípade výskytu mastitíd odporúča Dr. Osička hodnotenie na mesačnej báze. Pri hodnotení dojníc po otelení sa sleduje nielen počet nových infekcií, ale aj počet vyliečených dojníc počas obdobia státia nasucho. Tieto dojnice mali pred zasušením viac ako 200 000 SB/ml mlieka a po otelení pri prvom rozboře klesli pod túto hodnotu. Z individuálnych hodnôt PSB je možné podľa Dr. Osičku aj vypočítať potenciálnu stratu produkcie mlieka, resp. tržieb za mlieko. Základom je porovnanie produkcie dojníc s PSB nad, resp. pod 200 000/ml mlieka.

Chov, ktorý má výskyt subklinických mastitíd v norme ešte môže byť problematický z hľadiska „kliniky“, a naopak. Preto nie je možné hodnotiť zdravotný stav vemien dojníc len podľa PSB v jednotlivých štádiách laktácie, resp. výskytu patogénov. Dôležitá je dokonalá evidenciu výsledkov PSB jednotlivých dojníc, ale aj kultivácie vzoriek ich mlieka a následných výsledkov liečby. To umožní už spomínané spresnenie liečených schém vylúčením neúčinných liečiv podľa indikácií. Dr. Osička má veľmi dobrú skúsenosť s klasickou – papierovou formou evidencie mastitíd a ich liečenia. Pokiaľ by chovateľ chcel vykonávať evidenciu a vyhodnotenie účinnosti liečby mastitíd v počítačovom softvéri, mal by zvoliť taký postup, ktorý mu umožní vytvárať prehľadné zoznamy, napr. mesačné prehľady počtu nakazených, liečených a vyliečených dojníc, a pod.

Dobrou pomôckou pri diagnostike mastitíd je aj posudzovanie ich závažnosti. Najbežnejšie rozloženie je 50 % prípadov so skóre 1 (abnormálne mlieko); 35 % prípadov o skóre 2 (abnormálne mlieko a zmeny na vemene) a 5-15 % so skóre 3 (postihnuté je celé zviera). Ak je posun podielu jednotlivých stupňov závažnosti smerom k vyšším hodnotám skóre, treba sa pozrieť „na zúbky“ dojičom, pretože zrejme zanedbávajú svoju prácu v oblasti evidencie, vyhodnocovania a liečby mastitíd.

Spracoval
Marian Dukes
Slovenský CHOV
Snímka: autor

